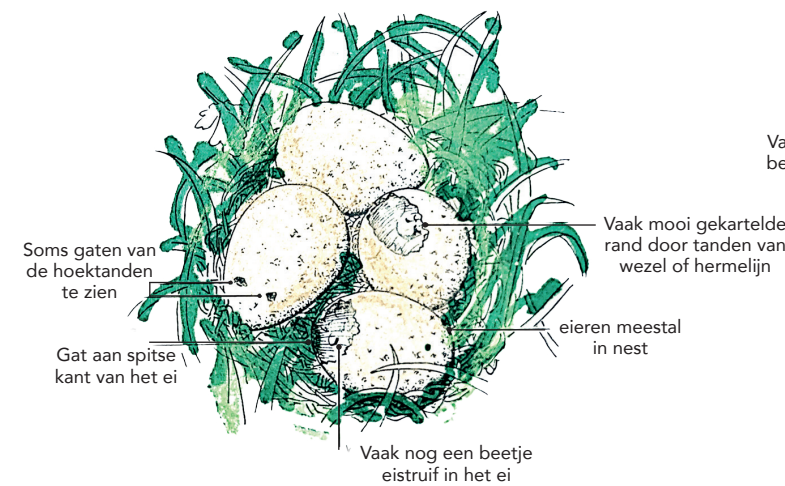
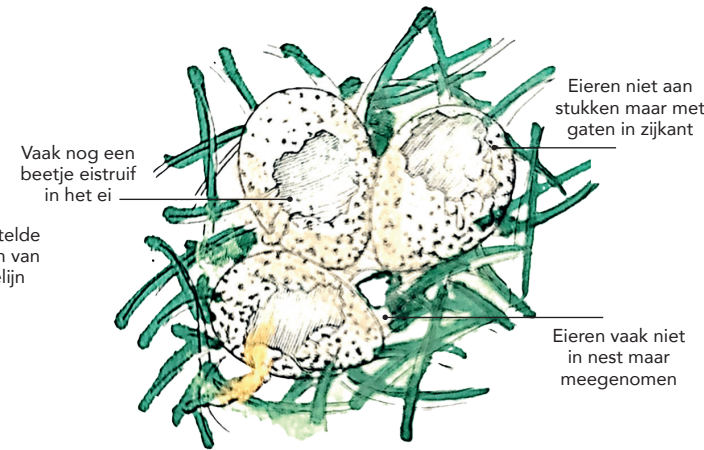

Kleine marterachtigen als wezel, hermelijn en bunzing, pakken de eieren aan de smalle kant beet wanneer zij eieren uit het nest halen. De afstand tussen de tandafdrukken laten redelijk zien welke predator het kan zijn. Er zit enige overlap tussen soorten, mannetjes en vrouwtjes. Aan de hand van één spoor is het lastig

Voorbeeld van door wezel en hermelijn gepredeerd ei

Voorbeeld van door bunzing gepredeerd ei

Van de vliegende predatoren zijn de zwarte kraai en andere kraaiachtigen (roek, kauw) het meest gek op eieren. Deze slimme vogels herkennen neststokken als wegwijzer naar lekkere hapjes. Na het afleiden van de oudervogel(s) worden de eieren soepeltjes uit het nest gestolen en op een rustige plek opengehakt. Gepredeerde eieren, meestal met een groot vierkant gat aan de zijkant, zijn vaak te vinden op kavelpaden en langs kades.

Soort	h.o.h	Soort	h.o.h
Das	24-26 mm	(Verwilderde) kat	14-17 mm
Vos	20-25 mm	Bunzing	8-12 mm
Otter	15-20 mm	Hermelijn	5-7 mm
Boom- en steenmarter	11-14 mm	Wezel	3-5 mm
		Bruine rat	2-6 mm

Bron: KNNV Veldgids Europese zoogdieren

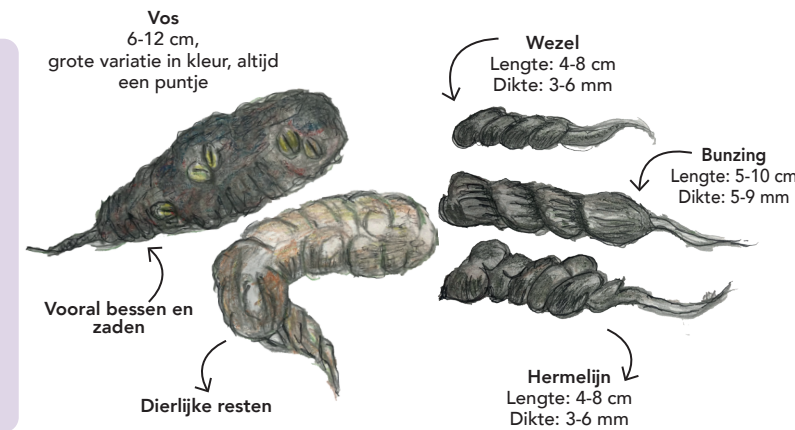
Oudervogels en kuikens

Bij het herkennen van predatie op oudervogels en of kuikens speelt herkenning van het gedrag een grote rol. Kijk je regelmatig van afstand naar 'jouw' vogels, dan zal je de onrust gaan herkennen als er een predator in de buurt is. Of misschien had je alarmerende ouders met kuikens verwacht, maar zijn de vogels heel stil. Reden genoeg om dan naar het gebied te kijken in plaats van alleen naar de vogels. Kadavers kunnen het nodige vertellen, maar alleen als ze vers zijn! De meeste kadavers zijn te lekker om te laten liggen. Omdat er meestal nog wel wat te knabbelen valt, gaat een volgende eter er graag mee aan de haal. Volwassen kadavers worden vaak op of nabij het nest gevonden. Vind je een kadaver dat je beter wil bekijken? Trek handschoenen of andere bescherming aan en was altijd je handen. Het enige moment om kuikenpredatie te signaleren is het moment van predatie zelf. Kleine marterachtigen gaan in de regel voor het bloed.

De halsslagader moet het dan ontgelden. De rest van het beest is meestal nog redelijk heel. Vos en kat bijten vaak de kop eraf en gaan met het lijfje op stap. De borstfilets zijn het smakelijkst. De afgebeten veren laten zien of de predator een zoogdier of een vogel was. Kleine plukjes afgebeten veren wijzen op een kleine bek. Omdat de meeste slachtoffers meegenomen worden naar een andere plek om rustig te eten, vind je lang niet altijd samengeklonterde veren met speeksel. Het grootste verschil met vliegende predatoren is dat roofvogels de veren één voor één uittrekken. De schachten blijven dan heel. Je kunt kleine inkepingen door de snavel zien. De meeste roofvogels laten het borstbeen en de vleugels intact, al is dit niet 100% doorslaggevend. Prooiresten van roofvogels vind je vaak op een verhoogde plek, zoals een hoop grond of een boomstronk. Dit noemen we een plukplaats. Op deze plek wordt de prooi op het gemak kaalgeplukt en opgegeten.

Sporen

Onder sporen vallen zowel pootafdrukken (prenten) als poep. Beiden verraden de aanwezigheid van een predator. Het geeft geen uitsluit over de dader omdat niet alle predatoren zulke grote prenten achterlaten dat ze makkelijk te vinden zijn. Vogelpoep is nog lastiger te onderscheiden. Daarom houden we het op sporen van zoogdieren.

Om een prent te kunnen determineren zijn er een aantal punten waar je op moet letten. Hoeveel tenen heeft de prent? Zijn er nagels zichtbaar? De vorm? Het formaat? Katten lopen met ingetrokken nagels. Ze hebben vier tenen met een gelobd kussentje. Hond en vos hebben vijf tenen. Omdat de duim bijna nooit afdrukt zie je toch maar vier tenen, mét nagels. De prent van de vos is smaller en langwerpiger. De hond heeft een bredere poot. In de afdruk van een hond is een H te trekken. De breedte van de prent kan helpen, maar een natte ondergrond kan de afdruk vergroten. Honden zijn er in alle maten de prenten dus ook.

Kleine marterachtigen hebben vijf tenen met nagels. De duim zit een beetje als onze duim, schuin aan de onderkant van de prent. Het kussentje heeft de vorm van een croissantje. Het verschil tussen de soorten zit 'm in de afmeting. Zowel van de print als de onderlinge afstand in een sprong. Voor de breedte van de prenten is er verschil tussen de voor- en achtervoet. Voor een wezel is dat 15 mm en 10 mm, hermelijn 20 mm en 18 mm en grote broer bunzing 35 mm en 25 mm.

Vastleggen van predatie

Ken je gebied en weet wat er speelt, zowel met je weidevogels als met predatoren. Zorg dat je geregeld in jouw polder komt en ga bijvoorbeeld een tijdje op een dijk of andere plek staan waar je (met telescoop) de polder over kunt kijken. Leg predatie altijd vast, ook dit is onderdeel van de beslisboom. Hoe meer er vastgelegd is, hoe meer we ermee kunnen.

In de Boerenlandvogelmonitor kun je sporen van predatie vastleggen, zoals poep, loopsporen of prooiresten, maar ook waargenomen predatoren in het veld. Invoeren kan onder **Waarnemingen weidevogels**.

Legsels die verloren zijn gegaan door predatie registreer je onder **Legsels -> uitkomstresultaat -> niet uit**. Hierna verschijnt er een lijst met mogelijke verliesoorzaken, waaronder predatie. Wil je zien hoe het precies moet?

Bekijk het instructiefilmje via de QR code.

**Boerenland-
vogels
Infoblad
Herkennen van
Predatie**

Foto – Renata de Wit

Wat is predatie?

Predatie is een mooi woord voor het doden en/of opeten van een dier door een ander dier.

Deze natuurlijke vijanden of roofdieren worden predatoren genoemd. De dieren of nesten die zij eten worden 'prooidieren' genoemd. In de voedselpiramide speelt ieder dier een rol en is het eten, of gegeten worden. Predatie is een natuurlijk fenomeen. Daarom leggen bijvoorbeeld eenden zo'n 12 eieren. Een deel van de eieren en kuikens zijn voedsel voor roofdieren, die er op hun beurt zichzelf of de eigen jongen mee voeden. Niet alle eendenkuikens (pijltjes) hoeven volwassen te worden om de soort in stand te houden.

Doordat het leefgebied voor boerenlandvogels (en hun predatoren) behoorlijk onder druk staat door intensiever gebruik van weilanden, recreatie en de bouw van wegen en woningen, kan predatie – zeker lokaal – grote negatieve gevolgen hebben voor het behoud van de populaties boerenlandvogels.

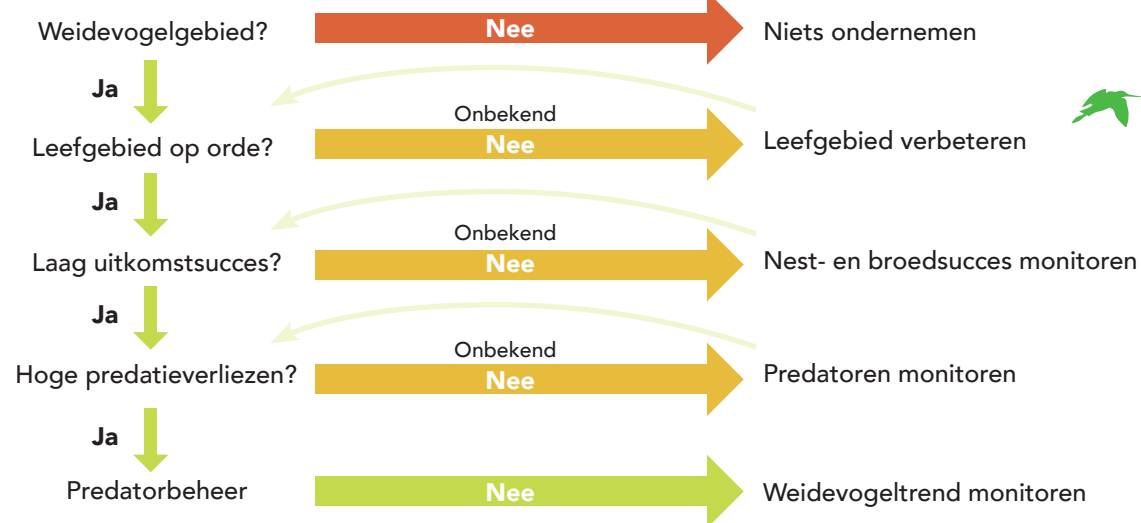
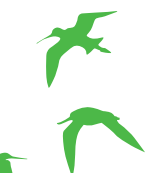
Het effect van predatie verschilt per jaar en gebied. De landschappelijke inrichting van een gebied vertelt veel over de te verwachten predatoren, maar ook hoeveel ander voedsel zij kunnen vinden. Een gevarieerder landschap biedt meer dier- en plantensoorten, en dus een meer gevarieerde voedselpiramide.

Het aantal aanwezige predatoren verschilt per gebied, net als hun gedrag in het gebied. Onderzoek leert dat predatie door vos uitblijft in uitgerasterde gebiedsdelen. Omdat de marterpopulatie niet meer in toom gehouden wordt door de vos, is dit het moment dat deze soort zijn slag slaat. Naast predatoren wisselt ook het aanbod aan prooidieren per jaar. Er zijn bijvoorbeeld goede en slechte muizenjaren. Na een goed muizenjaar groeit de populatie marters en andere roofdieren, als uilen en torenvalken. In een slecht muizenjaar is er een ander menu en krimpt de roofdierpopulatie.

Het jaarlijks bijhouden van verliesoorzaken van beschermde legfels geeft een redelijk goed beeld van de eieren. 10 tot 15% predatieverlies is een normale score in Zuid-Holland. Per gebied kan een groot verschil te zien zijn. Door roofdieren die vanuit de duinzone komen ligt het verlies door predatie in de westelijke gebieden meestal hoger.

In gebieden met hoge(re) dichtheden weidevogels, helpen de vogels elkaar om predatoren te verjagen. Dit kost minder energie en hoe fitter de vogels, hoe makkelijker zij predatoren verjagen. Om het effect van predatie in kaart te brengen worden naast gegevens over legfels, ook gegevens over kuikenoverleving verzameld. Voor het maken van de juiste keuzes is het nodig om de weidevogelpopulatie in het gebied goed te volgen. Aan de hand van een beslisboom worden de afwegingen gemaakt voor ingrijpen voor predatiebeheer.

Beslisboom voor predatorbeheer

Welke predatoren spelen een rol?

Het predatorenaanbod kent twee hoofdgroepen:

Zoogdieren:

- Vos
- Bunzing
- Hermelijn
- Wezel
- (Huis)kat
- Rat

(roof)vogels:

- Kraaiachtigen
- Bruine kiekendief
- Sperwer
- Havik

Gelegenheidsrovers:

- Kauw
- Blauwe reiger
- Ooievaar
- Kleine mantel- en zilvermeeuw

Onder de (roof)vogels of vliegende predatoren zijn de zwarte kraai en kraaiachtigen de slimmeriken in het opzoeken van nesten voor de eieren. De bruine kiekendief, sperwer en havik hebben het meestal voorzien op de kuikens of de oudervogels. Vliegende predatoren nemen hun prooi meestal mee naar een plek om rustig te eten. Gepredeerde eieren zijn vaak te vinden in de buurt van verharding: daar kunnen ze gemakkelijker opengepikt worden. Kadavers worden op een plukplaats of andere rustige plek, veer voor veer schoon getrokken.

Soorten als kauw, blauwe reiger en ooievaar zijn opportunisten. Ze eten wat ze tegenkomen, maar gaan niet actief op zoek. Ooievaars en blauwe reigers trekken de slootkanten door of lopen rond de trekker bij het bewerken van het land, wetend dat daar wel wat te eten komt.

Predatie door grondpredatoren (zoogdieren) is onder andere vast te stellen door loop- en bijsporen op eieren of kadavers.

Welke rol speel jij?

Ook als weidewachter speel je een rol in het voorkomen, registreren en beperken van predatie.

Wist je dat ieder bezoek aan een nest de kans op ongestoord uitkomen van het nest met 10% verlaagt? Onze geursporen, maar ook verstoring van de oudervogel die door het opvliegen kostbare energie verliest, maakt het voor predatoren makkelijker om te scoren. Zie je vogels broeden en hoef je er niet heen om het nest te beschermen voor werkzaamheden? Blijf uit de buurt en zet je stok bij voorkeur in de slootkant ter hoogte van het nest. Betreed het weiland zo min mogelijk. Moet je er echt zijn, scan de omgeving dan eerst op predatoren.

Hoe herken je predatie?

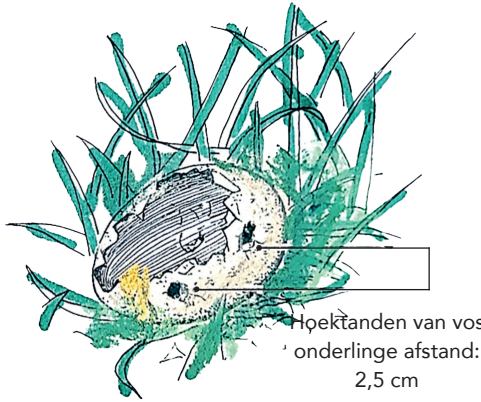
Predatie is op meerdere manieren te herkennen: het gedrag van oudervogels, sporen op eieren of nesten en op prooiresten. Het gedrag van de boerenlandvogels zelf is de belangrijkste aanwijzing dat (overmatige) predatie plaatsvindt. De vogels worden stiller en trekken eerder weg

dan bij een succesvol nest. Of je ziet ouderparen een nieuw nestkuiltje maken terwijl je de eerste verwacht. Omdat ze de bescherming van de groep missen worden de vogels bij lage dichtheden stiller: ze zoeken beschutting en dekking in plaats van luid roepend de predator te verjagen.

Om predatie te leren herkennen een opsomming van mogelijke sporen op legfels, oudervogels en prooiresten of sporen:

Legfels

Een ei in een uitgekomen legfel is ongeveer in het midden opengemaakt met scherfjes naar buiten toe. De kleinste stukjes liggen nog onderin het nestkommetje. Omdat de witte binnenkant van een ei teveel opvalt voor ongewenste bezoekers, verplaatsen de bezorgde ouders de grote stukken zodat ze niet meer in de buurt van het nest te vinden zijn. Gepredeerde eieren zijn te herkennen aan de scherfjes die naar binnen gericht zijn, of grote, vierkante gaten in de zijkant. Rond het nest blijven vaak sporen van predatie achter. Verstoring door een vos of hond is te zien aan het leeghalen van het nest. Het kommetje is dan niet meer helemaal heel en netjes. Als je nog resten van eieren tegenkomt dan is dat meestal een stuk van het nest vandaan.

Voorbeeld van door vos gepredeerd ei

Lees verder →

Meer weten

Wil je meer weten over de collectieven, weidevogelgroepen of het beschermen van boerenlandvogels in Zuid-Holland? Kijk dan op: www.zelfdoeninz.nl/boerenlandvogels of neem contact op met De Groene Motor tel.: 010 272 22 22 / info@degroenemotorzh.nl